

KATARZYNA FETLIŃSKA
GLOSSOLALIA

Katarzyna Fetlińska

Glossolalia

Biuro Literackie ♦ Wrocław 2012

Masks confronting death, 1888

Carne vale. Pożegnanie z ciałem. W masce
możemy stawić czoła śmierci, kiedy biel
kielekuje na powiekach Ostendy i przenika
marmur – wieko, całun, zapadłe pod ziemię

dziewczęce uśmiechy. Włóż nam między zęby:
zebra, odarte z włókien cynaderki. Carne
levare. Pożegnanie z mięsem, na zaślinionych
wargach taniec śmierci. Za nami lepkie ślady

tarlisk, oddechów i pary: nieruchoma natura
kochanków, winniczych, ślimaczych i śniętych.
Możemy się kochać jak lalki – bełkocząc, bez
troski zaciskając kościane piąsteczki. Jak

papieże z dziećmi. Carrus navalis. Pożegnanie
z wdziękiem. Pomachaj mi z brzegu – odpływam,
więc spluń przez ramię. Pochowaj w piasku:
maskę, włók i rybaka – pierścień.

Breakfast in Fur, 1936 (on the Grass, 1863)

Śniadanie w trawie czy futrze? Wybierajcie, panowie: czas na piknik, taka nasza natura – martwa. Doświadczamy lata na własnej, gęszej skórze. Rose Sélavy, niech żyje eros i naga prawda; wznieśmy więc toast za życie, póki poszycie

soczyste i miękkie; a nam miłe pożycie i słowa, skraplające się cicho na nerwach, jak ślina na brzegu filiżanki obszytej sierścią. Który mnie stworzyłeś – dlaczego pędzłem nalaleś mi sadła za skórę i muszę słuchać rozmów toczonych aż po

wieczność. Patrzeć w obiektyw sztalug, na wieki wieków prześwietlona: soczyste krągłości wytoczone na trawę, na widok publiczny – mechate podszerstkiem brzoskwinie, wisienki poczerniałe słońcem. Szkoda, że nie mam wpływu:

nie mogę odwrócić głowy albo chociażby kichnąć, łaskotana wyrosłym na krawędzi porcelany włosiem. Boże, dlaczego. Wypełniłeś kosze owocami, nagimi kobietami – futra i klatki kostkami marmuru bez skrzydeł. Niech żyje sztuka! Boże,

dlaczego świat wynaturzasz i w Bois de Boulogne umieściłeś Eden: Adama Buonarotti i Ewę, wodzącą na biczowanie wśród drzew morwowych. Wyglądamy na sztucznych, a tak bardzo chcielibyśmy stać się bardziej zwierzęcy, zadziorni, gryzący

i zamiast dostawać wilka – usiąść w kawiarni, zjeść bezę, wywarczyć: *ermine furs adorn the imperious**. Zanurzyć usta w ciepłym futrze, obudzić w sobie Wenus i zwierzę. O nicości mówić tylko szczerze. Na koniec łyż otrzeć – łyżką, talerzem.

* Królestwo za norkę.

Taglioni's Jewel Casket, 1940

Dałam się zaszufładować i niewiele mi zostało, mówię, oszlifowany kryształ – kostki lodu w dębowej szkatułce. Właściwie nic: to również stopnieje i wsiąknie w ziemię. Podobno

cudnie było stanąć *en pointe* i w poprzek drogi na zdartej skórze, carskim futrze – mroziło, a ty spode łba patrzyłeś, przez palce, twardy i wsparty o kibitkę, jej burtę. Od zimna pękały

drzewa, a od tańca wargi: wreszcie zrozumiałeś balet, a ja poczułam wilgoć na własnym skalpie; ale to nic – wolę chodzić nago, niż znosić ludzką skórkę. Nikt się nie urodzi, nikt się nie dowie

i wcale nie trudno. I wcale nie szkoda. Ja też uwierzyłam w legendę – sama wyryłam epitafium, aksamitem wyścieliwszy trumnę: wśród kolii nosiłam kryształową kulkę, ku pamięci nocy

kiedy tańczyłam (oddałam bez walki) na irbisowym futrze (słomie i końskim gównie), wokół wielkie nieba i mróz (nóż) na gardle osiadał tak miękko, w pół nocy (w południe), *der Himmel gestirnte*

über mir (und kein moralische Gesetz in mir).

I wszystkie damy się zachwycaly – och, jaka piękna opowieść. Ja również. Rozmawiałam o miłości do Wiednia, o transcendencji i romantycznej

sztuce. W rękę zaciskając kryształ, zapominałam
(z bólem): jak to jest napluć na talerz, posągom
zadać pytanie i szczerze schlać się Veltliner Grüner.
Wkroczyłam więc na scenę i w nową epokę –

wiedeńskie bale zaroily się od elfów, sylfid i najad,
zwiastując świt pantomimy pod moim ostrokrzew-
nie wiecznie żywym tytułem. Pudło. To też straciłam.
Przy kryształowej zastawie i mokrych udach

uczennic to wszystko brzmiało sztucznie. Skończyłam
więc na odbiciu szkła w lustrze, w Nowym Jorku, w
artystycznej trumnie. Dałam się na oczach dam
zaszufladkować – na lodzie, w gablocie – podwójnie.

Les Amants, 1928

Czy jeśli położę się na tobie, będę rzucać cień? Czy rozwinie się torbiel, czy wytropię cierń? Nowa twarz, kolaż, malarka, abordaż. Małe fale: nie zadrżysz, nie zdarzy się nic. Zdyszane spadniemy z dachu, jak zwykle. W malignie, do szynkwasu, choć bez szyku. No chodź. Znów cisza. Po krzyku. Czeka mnie nowa martwa matka, znów kundel zaszczeka i będą mnie grzebać. Wśród kur. Gdakanie, pijane pianie. Szanowne panie: lejmy jajami. Spływam po płótnie, cieniuję i zasycham, potworząc skorupę, więc zedrzyj mnie, proszę, albo zdrap wszystkie strupy. Nie przydam się na nic, nanizana na nitkę, przewrócona na nice.

Czy jeśli wejść w ciebie, to wzniesiemy się jak balony z helem, czy będziemy spadać jak krople i wniesiemy piekło na językach butów? Czy wzniosą za nas toast zmartwychwstałe matki? Bozie. Buzie. Bazie. *La fille de l'homme*, nie chowaj już twarzy za kotką, za wierzchem dłoni, za morzem namalowanym na murze, za murami w zamrożonym morzu. Czy kiedykolwiek, gdziekolwiek cię zobaczę, czy za wzgórzem śnią spalone miasta? Już czuję dym, a Ty mówisz: *Ceci n'est pas une pipe*. I mimo wszystko się nabijamy, wypalamy. Niespieczone na jednorodną masę, na nagar na garbatej, zaciernionej drodze. Patrzymy sobie w usta, puszczone za pirs z torbami, za skorupą farby, miast oczu.

Sanatorium, 1973

Przyleciałaś z bliska, no i po co zamówiłaś pokój
w tym domu. Pamiętam, pielęgniarki przecinały druty,
drżące linie mojego łona, wokół których zaciskałaś
palce. Dzięki tobie nasz dom oświeśla milion słońc,

powiedziałaś, rozbijając szklankę. W naszych
skromnych progach zamrożone wrony, trzaskające
kości i drzwiczki do wygasłych wulkanów. Skrzypiące
bramy u stóp łonowych wzgórz. Zamówiłaś telegraficznie

dom. W moim spokoju, brawo, słowo daję, rosółek na
żeberkach matki. *Li, li, laj; się porobiło.* Przestań. Nie słucha
cię żadna z płyt. Nie widzi cię żaden z obrazów, żaden
z aktorów po drugiej stronie sukni. Nie chce cię ani jedno

miasto na mapie mojej pamięci, ani jeden człowiek, którego
świat byłby sobie w stanie wyobrazić. Ani jeden uśmiech
rzucony w szybę przedziału, ani jedna łąza zgubiona w trawie,
telefon kurczowo uczipiony krawędzi kieszeni; nawet żadne

słowo – kostka lodu – cicha śmierć na dnie szklanki.

The Son of Man, 1964

Co kryjesz pod woskowo lśniącą skórką? Już nie zielony – nabrałeś rumieńców pod czujnym boskim okiem i jestem pewna, że twoje ciało stało się słowem: rajskie, wężowe, dojrzałe wokół gniazd

nasiennych. Widzę ciebie gołym, bez mrugnięcia, okiem – Parysie, synu człowieczy. Z piany przyboju wynurzyłeś żonę – co z tego, jeśli nigdy mnie nie poznasz: zamiast pod powieki, rzucimy się w morza

owoce. Kondycja ludzka: skok na głęboką wodę, prosto w objęcia, lśniące więcierze, mosty zwodzone niezrozumiałym i niepoczytalnym losem. Od tysięcy lat, oko w oko, dzieci boże. Pod niebem zazębiamo się

głosem. Adamie, synu człowieczy – wszystko od nowa – nowe; jesteśmy sobie jabłkiem w oku, niezmiennie, na wiosnę i na niezgodę. Każdy choć raz odwiedził raj albo Troję, na wzór Venus Pudica zawstydział się

w zachwaszczonym ogrodzie. Z zamkniętymi oczyma wychwalamy Prawdy, cywilizacyjny dorobek. Ja też dałam się nabrać – na Pańskie oko, na właściwą drogę. Dziś pode mną skamienia się sól i morze

jest we mnie, zjeżone łuską; więc idę w kierunku człowieka. Mój boże: wiem, że nic nie da się zrobić, dlatego zanim splamię się grzechem, przesłonię ci

Last Minute, 2010

Rozwiesili palmy i chrapy wielbłądów
pieściły parapet sterczący na biodrach
rachitycznych blondynek. W retuszu
plakatów brakowało im zmarszczki
bądź przyszczy nad wargą; oazy
miały w sercu lub w dupie, jak Atlas
obarczone kamieniem.

Bardzo dobrzy z nas ludzie. Podzielmy
się wszystkim – czerstwą skórą chleba,
snem, wąsami i zezem rozbieżnym.
Poderżnijmy gardła, niechaj mury
trysną, jak łono kariatydy z Itaki
hojnie obdarzone potrójnym
penisem. Porządni z nas

ludzie. Gęsiego w pizdu, za Bogiem
człapiemy. Odbija się parkiem
przetrawionym zielenią, no i popatrz,
wypaczone to wszystko. Niby niebo,
niebyt. Na chwilę nieśmiertelni
pozdrawiamy policjantów w kulbakach
dromaderów, czyjś numer

telefonu, nieaktywne nazwisko
na rozdartym czole. Nie może być
zbyt pięknie, zgodnie z oczekiwaniem
zrównajmy oazy z pustynią. Nic
nie zginie w naturze, bo dobrzy
z nas ludzie, bez serca

i bez żadnej skazy.

Spis wierszy

<i>Masks confronting death, 1888</i>	7
<i>Three Figures and Portrait, 1975</i>	8
<i>Laughing Children with a Cat, 1629</i>	9
<i>Breakfast in Fur, 1936 (on the Grass, 1863)</i>	10
<i>Taglioni's Jewel Casket, 1940</i>	11
<i>Fresh Widow, 1920 (on Façades – replica, 1964)</i>	13
<i>The Young Ladies of Avignon, 1907</i>	14
<i>The Piano Lesson, 1916</i>	15
<i>Les Amants, 1928</i>	16
<i>Nighthawks, 1942</i>	17
<i>Two Children Are Threatened by a Nightingale, 1924</i>	18
<i>Apollo and Daphne, c. 1622</i>	19
<i>Guernica, 1937</i>	20
<i>Kunstkamera</i>	22
<i>In Absentia, 2000</i>	24
<i>A Bar at the Folies-Bergère, 1882</i>	27
<i>Corpus Hypercubus, 1954</i>	28
<i>Philomela Listening to a Nightingale, 1816</i>	29
<i>Sanatorium, 1973</i>	30
<i>Bestie, 1920 (Cliché-verre)</i>	31
<i>Naked Woman Climbing a Staircase, 1937</i>	32
<i>Dance of Life, 1900</i>	34
<i>Nimfa, 1985</i>	35

<i>The Son of Man</i> , 1964	36
<i>Rainy Taxi</i> , 1938 (Commedia dell'arte)	38
<i>Dora Maar with Cat</i> , 1941	40
<i>Last Minute</i> , 2010	42
<i>The Epiphany</i> , c. 1495	43

Książka dostępna w księgarni

